

**Gaura Kṛṣṇa Dāsa:
Yoga-sūtra: Második rész –
Sādhana-pāda**

**Śyāmasundara Dāsa
(Bakaja Zoltán)**

Nemrég, három évvel az első kötet elkészülte után jelent meg a *Yoga-sūtra* Gaura Kṛṣṇa Dāsa által készített fordításának és kommentárjának második része.¹ A kötetben Patañjali művének szanszkritul írott sorai, latin betűs átíratuk, a szavak jelentését bemutató szószedet és fordítás, valamint a fordító és kommentátor *Śrī Gopāla-sad-gati-bhāṣya* című magyarázata olvasható.

Mivel a *Tattva* jelen számában az első kötet ismertetője is helyet kapott, cikkemben már nem írok részletesen a szerzőről, illetve nem sorolom fel Patañjali művének egyéb magyar kiadásait, ezekhez az információkhoz az említett írásban is hozzáférhet az olvasó.

A Patañjali *magnum opusát* bemutató sorozat első kötete² hamar elfogyott, 2017-ben megjelent második kiadása³

¹ Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest, 2018.

² Gaura Kṛṣṇa 2015.

³ Gaura Kṛṣṇa 2017.

új, tetszetősebb formát nyert – ennek érdekében mintegy nyolcvan oldallal lett hosszabb az első kiadásnál –, és a stílusa, nyelve is sokat finomodott. A második kötet mind küllemében, mind nyelvezetében ezt a megújult formát követi. Előszavának 2016 februári dátumából kiderül, hogy a könyv megírása és kiadása mintegy két és fél évet vett igénybe. Mivel ez a kötet hosszabb az előzőnél, utolsó függeléke a 375. oldalon ér véget. A könyvben helyet kapott kommentár jóval terjedelmesebb Patañjali *sūtráinál*, ezért Gaura Kṛṣṇa Dāsára legtöbbször szerzőként és nem fordítóként fogok hivatkozni.

A könyv előszava két részből áll. Az elsőben a szerző a korábban megjelent rész fogadtatására reflektál, illetve a jóga gyakorlásának útjában álló akadályokról szól. A második majdnem teljesen megegyezik az első kötet előszavának egy alfejezetével, s a szerző törekvését helyezi kontextusba, bemutatja a munka felépítését, írójának célját, és a munkában segédkezők iránti hála kifejezése előtt a *sūtrák* számos korábbi magyar fordítását is megemlíti.

Az Előszót követő Bevezetés ugyancsak két részre osztható. Az első felidézi a *Yoga-sūtra* korábbi kötetben megjelent első fejezetének tartalmát, majd összekapcsolja a jelen kötetbeli második fejezettel. A Bevezetés második része azt mutatja be, hogyan építik fel a jóga útját az *upaniṣadok*, a Védák filozófiai tanítását bemutató írások.

Patañjali művének második fejezete 55 *sūtrát* tartalmaz. A címe – *Sādhana-pāda* – arra utal, hogy ez a könyvnek a gyakorlásra vonatkozó leírásokat tartal-

mazó negyede. A „*lelki gyakorlatokról, vagyis a napi rendszerességgel végzendő sādhanáról, az eközben aktuálisan felmerülő akadályokról és a folyamatot segítő tényezőkről szól*”.⁴ A könyv a *sūtrákat* téma szerint csoportosítva a következő alfejezeteket tartalmazza:

- 1–2. A kriyā-yoga elemei és azok célja
- 3–11. A megkötő, szenvedést okozó tényezők és megszüntetésük
- 12–14. A tettek és azok visszahatásai
- 15–17. A szenvedésről
- 18–24. Az anyagi világ és a lélek kapcsolata
- 25–28. A lélek anyagtól való elszakadásának lehetőségei
- 29. A jóga gyakorlásának nyolc része
- 30–45. A yama és niyama alapelvek követésének eredményei
- 46–48. Az āsanák megfelelő végrehajtásáról
- 49–53. A prāṇāyāmáról és megfelelő gyakorlásának hatásairól
- 54–55. A pratyāhāra és hatásai.

A *sūtrák* bemutatása után álló irodalomjegyzéket és abbreviatúrát követően a függelékben a szerzőnek négy további írását olvashatjuk. Ezek közül az első azt mutatja be, melyek a jóga tradicionális irányzatai által hangsúlyozott alapelvek és előírások. A második a könyörületességről és együttérzésről tanít, illetve megmutatja a kegyes érzület felébresztésének módját. A harmadik a jóga *āsanái*, a testgyakorlatok, a negyedik pedig a *prāṇāyāma*, a légzőgyakorlatok végzéséhez kíván segítséget nyújtani. Az *āsanákhoz* kap-

csolódó fejezet 27 pontba szedi a szerző tanácsait, olyan alapelvekről szól, amelyeket minden jóginak érdemes szem előtt tartania. Ezzel szemben a *prāṇāyāma* gyakorlását az író nemcsak elvi útmutatással segíti: ebben a függelékben egy rövid anatómiai ismertető után a légzőgyakorlatok leírásai kaptak helyet. Az ezt követő függelékek a *sūtrák* kommentárok nélküli magyar fordítását, a szanszkrit szöveg betűrendes mutatóját, illetve a kötetben szereplő legfontosabb fogalmak magyarázatát tartalmazzák.

A több mint ötoldalas irodalomjegyzék arról tanúskodik, hogy a szerző főleg az indiai hagyományra alapozta munkáját, a felhasznált szakirodalom legnagyobb részét *upanisadok* és *Yoga-sūtra*-kommentárok teszik ki. Az *upanisadok* nagyarányú jelenléte azért fontos, mert azok a *vedānta*-filozófia alapművei, így a gyakran *upanisadnak* is nevezett *Bhagavad-gītā* és a *Śrīmad-Bhāgavatam* mellett kulcsfontosságú szerepet játszanak az író azon törekvésében, hogy összehangolja a Patañjali és Vyāsa nevével fémjelzett két filozófiai rendszer tanítását. Sorozatának első kötetében hangot is ad nézetének: a „*hat ortodox filozófiai irányzat eredetileg a Védák egységes megértését szolgáló egyetlen iskola részeként funkcionált*”.⁵

Gaura Kṛṣṇa Dāsa ugyan saját kommentárt fűzött az egyes *sūtrákhoz*, ezt a hagyományhoz hűen tette, azaz szövegmagyarázata néhány híres indiai elődjére támaszkodik. Úgy bővíti ki az ő megállapításait, hogy az a jelen kornak az indiai kultúrtörténetet nem ismerő em-

⁴ Gaura Kṛṣṇa 2017: 35.

⁵ Gaura Kṛṣṇa 2017: 10.

bere számára is befogadható legyen. Ne gondoljuk azonban, hogy könyvének megírásával pusztán egy idegen ország kultúrtörténetébe szeretett volna bepilantást nyújtani. Műve a gyakorló jógik, illetve a Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola hallgatói számára íródott, hogy tankönyvént használják, s az elméleti ismeretek megszerzése mellett a jóga gyakorlati részének elsajátításában is segítse őket.

A *Yoga-sūtra* magyar fordításainak nyelve rendkívül változatos képet mutat. A spektrum egyik oldalán a Farkas Attila Márton és Tenigl-Takács László által készített, nagyon nehezen olvasható fordítás,⁶ a másikon a Fórizs László nevéhez kötődő modern, tudományos értékű, mégis jól követhető munka áll.⁷ A fordító nincs könnyű helyzetben: a jógafilozófia kulturálisan kötött kifejezéseinek honosításával a szöveg óhatatlanul veszít tudományos értékéből és gyakorlati kézikönyv jellegéből, azaz így könnyebben olvasható, de nehezebben megérthető textust kapunk, míg az idegenítő fordítás, noha pontosabb információkkal szolgál a műről, sokakat elriaszthat. A *sūtra* műfaja is dilemma elé állítja a fordítót. A sok tudanyagot magukba sűrítő, rövid mondatok a tudás memorizálását és felidézését szolgálják, a tájékozatlan nagyközönség szinte semmit sem érthet meg belőlük. A mű értelmének kibontása hagyományosan a kommentárok feladata, ám az olyan olvasót, aki a *sūtrákat* nem megjegyezni szeretné, köny-

nyen elkedvetlenítheti az érthetetlen mondatok és hosszú magyarázatok láncolata.

Gaura Kṛṣṇa Dāsa az idegenítő megoldások mellett bőségesen él az explicitáció eszközével, és ez lehetővé teszi számára, hogy sem a fordítás egzakttsága, sem a szöveg viszonylag könnyű feldolgozhatósága terén ne kelljen kompromisszumot kötnie. A *sūtrák* fordításaiban megjelenített szanszkrit szavak általában zárójelbe, a kontextust megvilágító, illetve a részleteket kifejtő betoldások szögletes zárójelbe kerültek, így Patañjali eredeti szövege és a fordító interpretációja már a fordításból, a szöveget tanulmányozása nélkül is jól elkülöníthető. A hosszú kommentárok nemcsak a *sūtrák* egyes szavainak jelentésére világítanak rá, hanem azt is megmutatják, hogyan ültetheti át az olvasó tanításukat mindennapi életébe. Bár a részletekbe menő elemzés rávilágíthat néhány stilisztikai hibára, a szöveg pozitívumai, a téma értő tálalása ezt hamar feledteti.

A könyv szép, jóleső érzés kézbe venni. Tördelése igényes, bár a befejező munkálatok során történt néhány kisebb malőr, például a szennycímoldalon az előző kötet alcíme olvasható. A sorozat eddig megjelent két kötetének Patañjalit ábrázoló borítója alapvetően azonos, de az alsó harmadukon végigfutó eltérő színű sáv segíti a megkülönböztetésüket.

Gaura Kṛṣṇa Dāsa főiskolai tankönyvnek készült *Yoga-sūtra*-kiadása Patañjali jelentőségéhez mérhető magasságokba emeli a bölcs tanításának a magyar tudományos életben való megjelenítését. A munka nem csupán egy ősi civilizáció pa-

⁶ Farkas–Tenigl-Takács 1994.

⁷ Lásd: Patañjali 2002.

tinás tanításának a megértésére tett intellektuális kísérlet, lapjait olvasva szakértő, a jóga szellemiségét magáénak valló és gyakorlatait ismerő, gyakorló szerzővel találkozhatunk, aki több évtizedes tapasztalatával segít bennünket a jóga titkainak megismerésében. Ez a könyv az eddigi legnagyobb terjedelmű, legrészletesebb magyar *Yoga-sūtra*-kommentár, és a hazai interpretációk között ez az egyetlen *vaiṣṇava* nézőpontból íródott kiadvány.

Azt tartom a könyv legnagyobb érdemének, hogy miközben a szanszkrit *sūtrákat* bemutató főiskolai tankönyvként is megállja a helyét, megértéséhez nem szükséges indológus vagy jógamester hallgatónak lenni, rajta keresztül minden általános műveltséggel rendelkező olvasó bepillantást nyerhet az emberi kultúra e fontos szegmensébe. Végezetül egy örömhírt szeretnék megosztani azokkal, akik már várják a sorozat következő kötetének megjelenését: a szerző hamarosan Indiába látogat, ahol néhány hóna-

pos visszavonulása idejét azzal fogja tölteni, hogy Patañjali művének második felét is kommentárokkal lássa el, s teljessé tegye a sorozatot.

Felhasznált irodalom

Gaura Kṛṣṇa Dāsa: *Yoga-sūtra: Első rész – Samādhi-pāda*. Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest, 2017.

Gaura Kṛṣṇa Dāsa: *Yoga-sūtra: Második rész – Sādhana-pāda*. Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest, 2018.

Gaura Kṛṣṇa Dāsa: *Yoga-sūtra I.* Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest, 2015.

Farkas Attila Márton – Tenigl-Takács László (ford.): *A számvetés megokolása (Szánkhja-káriká), Az igázás szövétneke (Jóga-szútra)*. A Tan Kapuja Buddhista Főiskola, Budapest, 1994.

Patañjali: *A jóga vezérfonala*. Gaia Multimédia Stúdió, Budapest, 2002.